

Vojtěch HAVLÍČEK: *Přístupnost webu z perspektivy uživatelů se zrakovým postižením*. Praha: FHS UK 2021, 62 s. + přílohy. Školitel: Mgr. Alžběta Wolfová.

Vojtěch Havlíček si pro svou bakalářskou práci zvolil namnoze zajímavé a aktuální téma. Sledoval, zda, jak, čím a kým se děje ne/přístupnost „webu“ (z mého laického pohledu obecně užívání výpočetní techniky a technologií) aktéry s různou mírou a zkušeností zrakového postižení. Teoreticky autor svou práci opřel především o Goffmanovo Stigma a Teorii sítí-aktérů, empiricky pak zejména o polostrukturované rozhovory a multi-sited etnografii spolu s analýzou dat vzniklých nezávisle na výzkumu (nevtíravé výzkumné přístupy). Práce je vedle Úvodu a Závěru členěna do dvou částí – teoreticko-metodologické a empirické.

Výsledkem je zdařilý, zajímavý a čtivý text, který ovšem z hlediska ambic, které autor deklaruje, nese dvě spolu vzájemně úzce související teoreticko-metodologické nejasnosti.

Pokud jde o teoretické ukotvení, autor dle mého soudu výborně pracuje s Goffmanovým Stigmatem, a to jak v teoretickém ukotvení, tak při samotné analýze a interpretaci dat. O něco slabší už se mi jeví uchopení teorie sítí-aktérů. I tu v teoretickém ukotvení reflektuje velmi pěkně, ale zároveň již zde její aplikaci ve vlastním výzkumu redukuje právě na „web“ (s. 6), který uvažuje jako onen souhrn jednotlivostí. Domnívám se (a data, která autor prezentuje, tomu napovídají – viz třeba kap. 3.2.3 vs 3.2.4), že stejně, jako jde u vozíčkářů třeba i o kliku na dveřích, v předmětném výzkumném problému tvoří sítě-aktérů nejen web samotný, ale i konkrétní počítač/mobilní telefon a další lidští i ne-lidští aktéři, stejně jako jsou třeba aktéry nabyté a užívané vědění atp. V empirické části práci i v Závěru jsou mnozí tito aktéři identifikováni, ale na úrovni ANT se s nimi nepracuje.

Také metodologická reflexe výzkumu v první části práce je pojata parádně. Zejména jsem chtěla ocenit kombinaci různých zdrojů dat, tj. multi-sited etnografii včetně práce s nevtíravými výzkumnými přístupy a polostrukturovanými rozhovory. Ovšem vlastní analýza dat, prezentovaná v empirické části práce, je postavena takřka výhradně na polostrukturovaných rozhovorech. Přímá citace z terénních poznámek se zde objevuje jednou (s. 43), další zdroje dat nejsou přítomny vůbec, a to ani implicitně. Tento moment vystupuje na povrch zejm. v kapitole 3.2.4 a její podkapitole Nefunkční legislativa, která víceméně sestává pouze ze dvou citací Zuzany (s. 46n.), ovšem i v jiných kapitolách bych zapojení dalších dat uvítala.

Rozumím tomu, že ANT, stejně jako studium rozmanité plejády dat, autorovi sloužily k porozumění sledovanému problému. Tím spíš mě mrzí, že se do empirické části práce a závěru tato východiska nepropsala. Toto spojité téma proto navrhuji i k diskuzi při obhajobě. Jako druhé téma k diskuzi navrhuji to, jakou roli v procesu výzkumu hrálo zaměření se na reflexi práce s konkrétními webovými stránkami obce XY, které na jednu stranu stojí ve středu výzkumného záměru, na stranu druhou z něj pak v empirické části (dle mého soudu opět výše popsanou nedůsledností) vlastně takřka vypadávají.

Mezi drobnější nedostatky pak patří občasné terminologické nekonzistence (např. tvorba x sběr dat), výjimečně možná i anonymizace (Robin x Radek, s. 27; Petřík x dcera, s. 31), opomenutí uvedení věků aktérek a aktérů v jejich představení (ale je uvedeno v příloze č. 1, ovšem bez odkazu v textu) či občasné překlepy a interpunkční pochybení. Nechápu odkaz na Maslowovu pyramidu potřeb (s. 48).

Přemýšlím, zda a proč bylo potřeba nechat v citacích názvy všech provozovatelů webů a dat. K reflexi získávání informovaného souhlasu: jde opravdu primárně o dohodu a důvěru, o podepsaný papír či nahrávku až sekundárně. Závěr práce se mi zdá nedotažený, ale to viz výše. Z hlediska publikační etiky je práce v pořádku.

Závěrem. Oceňuji výběr tématu, jeho teoretické uchopení a metodologickou reflexi výzkumu. Vlastní empirická část a závěr práce mě trochu zklamaly. Přesto se domnívám, že autor Vojtěch Havlíček ve své bakalářské práci dostal nárokům, které jsou na FHS UK na bakalářské práce kladené. Bakalářskou práci Vojtěcha Havlíčka proto doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit velmi dobře až výborně dle průběhu obhajoby.

Praha, 19. 9. 2021

Mgr. Hedvika Novotná, Ph.D.